

รายวิชา ประวัติศาสตร์

รหัสวิชา ส21104

เรื่อง

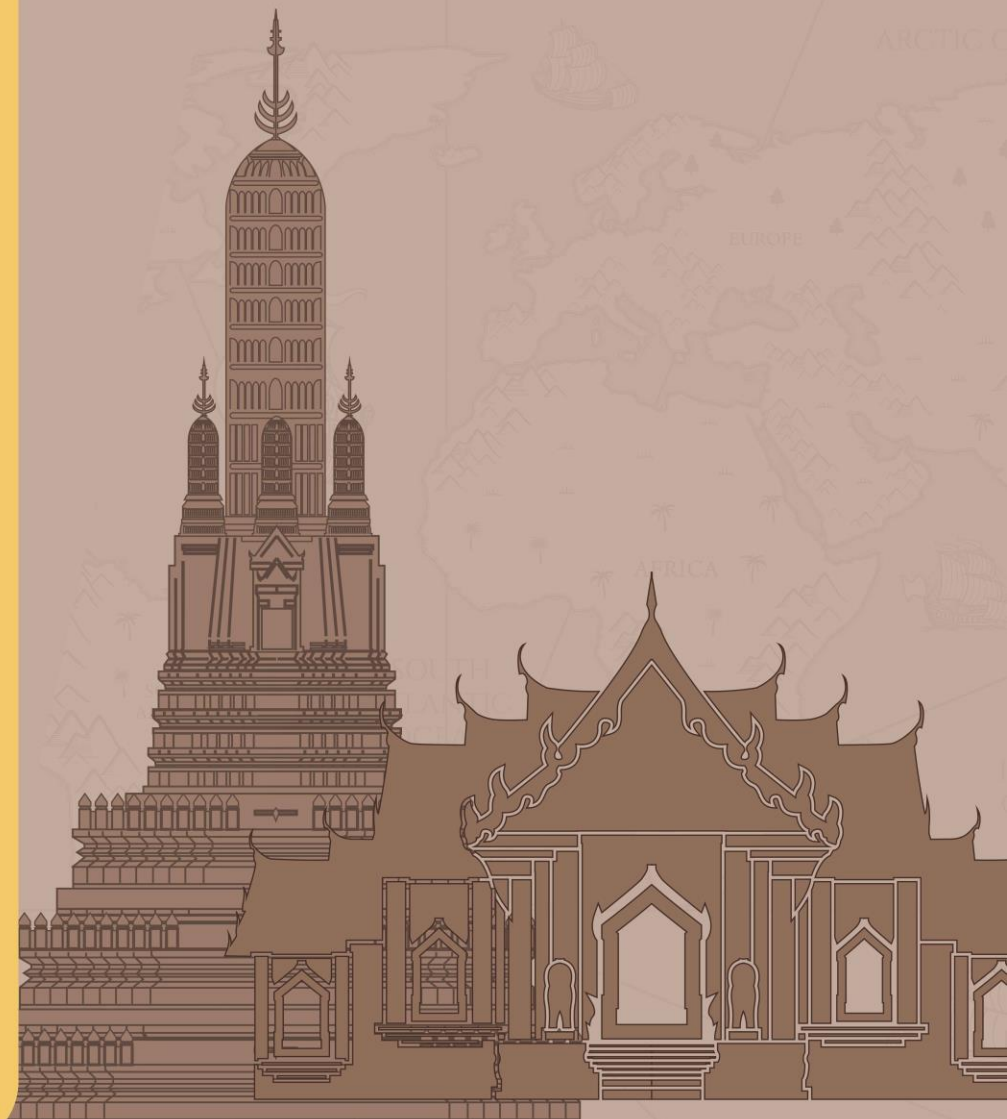
รัฐโบราณในดินแดนไทย

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(รัฐโคตรบูรณ์และรัฐศรีจนาศะ)

ผู้สอน ครูอาทิตย์ ชัยเทพา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รัฐโบราณในดินแดนไทย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(รัฐโคตรบูรณ์และรัฐศรีจนาศะ)

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

1. นักเรียนสามารถอธิบายความเป็นมาของ รัฐโคตรบูรณ์และรัฐศรีจนาศะ ได้อย่างถูกต้อง

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านทักษะและกระบวนการ

2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์ลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรมของรัฐโคตรบูรณ์และรัฐศรีจนาคะ ได้อย่างถูกต้อง

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะ

3. นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของ
รัฐโคตรบูรณ์และรัฐศรีจนาคะที่ส่งผลต่อพัฒนาการ
ของไทยในปัจจุบัน

ภาพ พระธาตุพนม โดย กะลำง กะลำง
เว็บ <https://pantip.com/topic/37267030> สืบค้นเมื่อ 4/11/62

ภาพ พระนอนหินทราย
เว็บ <http://www.koratstartup.com/wat-dhammachrak-semaram/>
สัปดาห์ที่ 4/11/62

คำถามจากภาพ

1) จากภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ดังกล่าว
นักเรียนคิดว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งสองภาพ
น่าจะอยู่ภาคใดของประเทศไทย เพราะเหตุใด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยพิจารณาจากลักษณะสิ่งก่อสร้าง ซึ่งเป็นพระธาตุ

และพระพุทธรูปซึ่งทำจากหินทราย

ที่จะพบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำถามจากภาพ

2) จากภาพที่ 1 และภาพที่ 2
ภาพดังกล่าวคือสถานที่ใด

1. พระธาตุพนม วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร
จังหวัดนครพนม
2. พระนอนหินทราย วัดธรรมจักรเสมาราม
จังหวัดนครราชสีมา

คำถามจากภาพ

3) จากภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้ง 2 ภาพ
ทั้งพระธาตุนมและพระนอน วัดธรรมจักรเสมาราม
แสดงให้เห็นถึงการรับอิทธิพลของศาสนาใด

ศาสนาพุทธ

รัฐโคตรบูรณ์

รัฐโคตรบูรณ์

ครอบคลุมบริเวณ ฝั่งแม่น้ำ
โขงทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวา
มีศูนย์กลางอยู่ที่ จ.นครพนม

ภาพ ที่ตั้งอาณาจักรโคตรบูรณ์

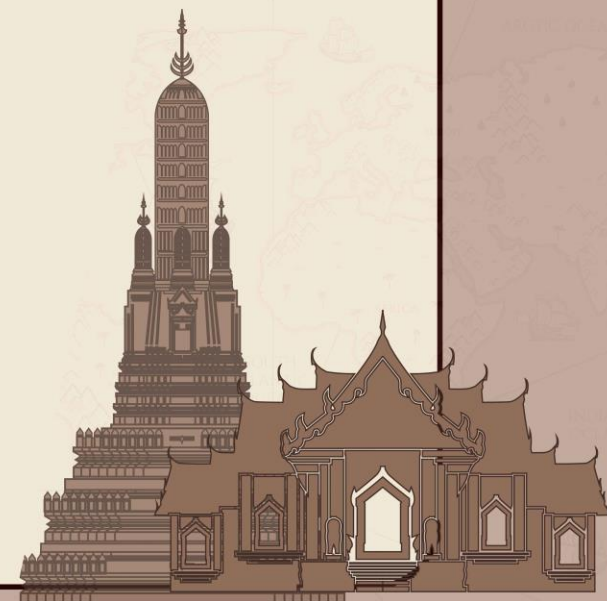
เว็บ <http://www.nakhonphanom.go.th/nakhonphanom/protectking/default.php?file=tab4&title=อาณาจักรศรีโคตรบูรณ์&hg=๗๐๐>

สืบค้นเมื่อ 4/11/62

รัฐโคตรบูรณ์

รัฐศรีโคตรบูรณ์มีปรากฏใน “ตำนานอุรังคธาตุ” นับถือ พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทแบบทวารวดี มีความเชื่อเรื่อง เต็มนับถือผีและพญานาค พุทธศตวรรษที่ 18 ขอมได้ขยาย อิทธิพลเข้าในดินแดนของรัฐศรีโคตรบูรณ์ และต่อมารัฐล้านช้าง มีอำนาจมากขึ้น รัฐโคตรบูรณ์จึงตกเป็นเมืองขึ้นของล้านช้างไป

รัฐศรีจนาศะ

รัฐศรีจนาศะ

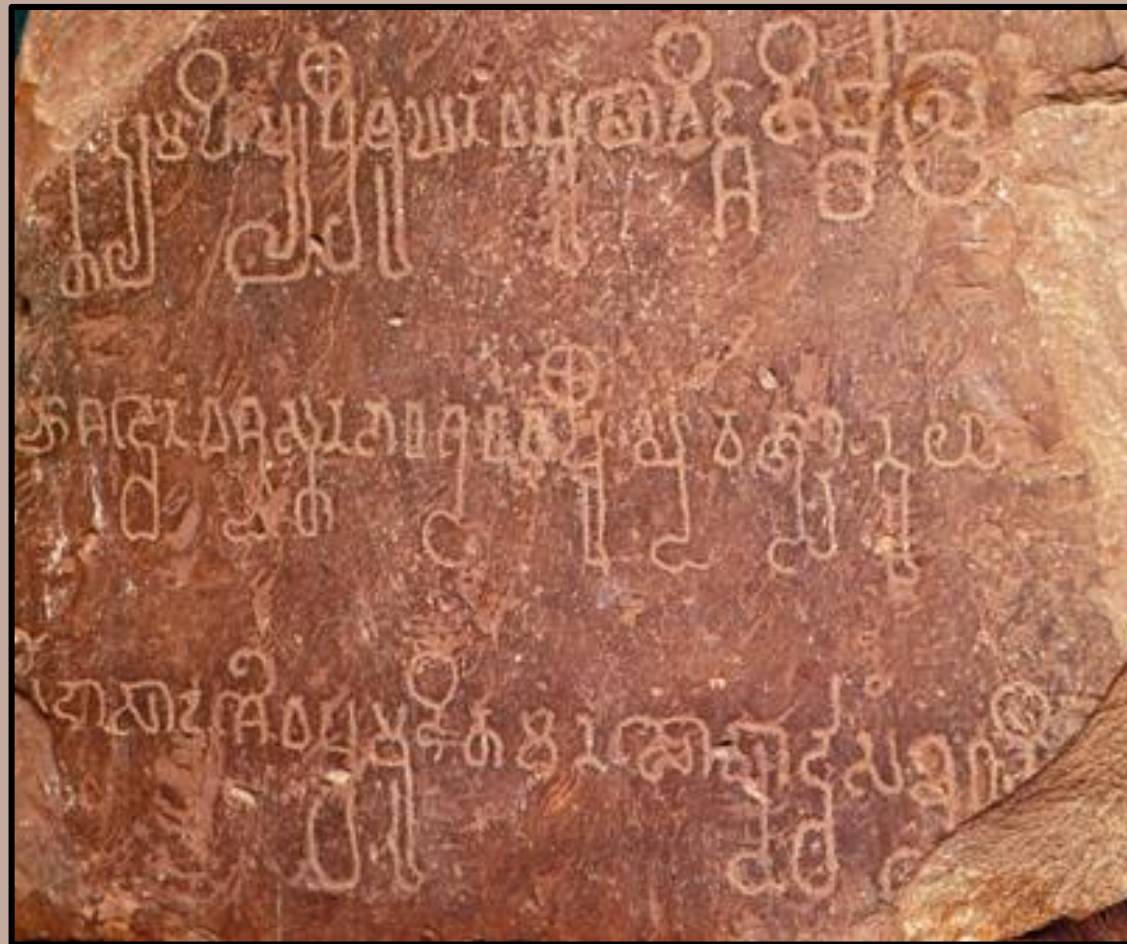
จากการค้นคว้าของกรมศิลปากรในพื้นที่อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เมืองเสมา ได้มีการอยู่อาศัยของมนุษย์มาแล้ว ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย และเชื่อว่าวัฒนธรรมทวารวดี ที่มีศูนย์กลางอยู่แถบภาคกลางของไทยได้แผ่มาถึง

รัฐศรีจนาศะ

ในช่วงที่วัฒนธรรมทวารวดีแพร่หลายเข้ามานั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนดั้งเดิมเป็นอย่างมาก ปรากฏร่องรอยผังเมือง คูน้ำคันดิน ศาสนสถาน และพระพุทธรูปปางไสยาสน์แบบทวารวดีที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทยอีกด้วย

ธรรมจักรศิลาจำลอง โดยการสำเนาหล่อแบบจากวัตถุจริง
จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เมืองนครราชสีมา

ศิลาจารึกบ่ออีกา พบที่ บ้านบ่ออีกา อำเภอสูงเนิน
ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย

คำถาม

1) ก่อนที่จะมีการนับถือพระพุทธศาสนา
ดินแดนนี้นับถือบูชาสิ่งใดมาก่อน

แต่เดิมมีการนับถือผี
และพญานาค

คำถาม

2) สิ่งใดที่แสดงให้เห็นว่ารัฐโคตรบูรณ์
มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นอันมาก

การสร้างศาสนสถาน
เช่น พระธาตุพนม

คำถาม

3) แม้ว่าหลักฐานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับรัฐศรีจนาศะ
จะมีอยู่ไม่มากนัก แต่เพราะเหตุใดนักวิชาการ
จึงเชื่อว่ารัฐนี้มีอยู่จริง

คำตอบ

เพราะหลักฐานที่ค้นพบเป็น **ศิลาจารึก** ได้มีการค้นพบเรื่องราวจากจารึกบ่ออิฐเป็นจารึกสำคัญหลักที่หนึ่ง และยังมีจารึกอีกหลักที่กล่าวถึง คือ **“จารึกศรีจนาศะ”** พบที่บริเวณเทวสถานไกล่สะพานชีกู่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจารึกภาษาสันสกฤตและเขมร ระบุศักราชตรงกับ พ.ศ. 1480 ซึ่งถือเป็นหลักฐานชั้นต้น

คำถาม

จารึกหลักแรกนิยมเรียกกันว่า **จารึกบ่ออีกา** อักษรขอมโบราณ ภาษาสันสกฤตและเขมร จารึกด้านที่ 1 เอ่ยถึงพระราชแห่งศรีจนาศะทรงอุทิศสัตว์ทาส ให้พระภิกษุสงฆ์ด้านที่ 2 กล่าวถึงบุคคลผู้มีนามว่าอังศเทพได้รับดินแดนที่อยู่ “นอกกัมพูชเทศ” (บางท่านแปลว่า “ในกัมพูชเทศ”)

(ที่มา: ฐานข้อมูลโบราณสถานสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ศูนย์ศึกษาศิลปกรรมโบราณในเอเชียอาคเนย์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร)

เข้าถึงได้จาก http://www.archae.su.ac.th/art_in_thailand/?q=node/122)

คำถาม

4) จากข้อความในจารึกหลักแรกของศรีจนาศะ
สะท้อนให้เห็นถึงแนวความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือ
ศาสนาของผู้คนในรัฐนี้อย่างไร

จากจารึกดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงแนวความเชื่อ
ความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา

กิจกรรม

“แกะรอยรัฐโคตรบูรณ์
และรัฐศรัทธาณะ”

กิจกรรมข้อตกลงและขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม

1. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะได้รับบัตรคำ 3 แผ่น ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 รัฐโคตรบูรณ์/พระธาตุนม/คนริมฝั่งโขง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มชนไท-ลาว/นับถือผี พญานาค/พระพุทธศาสนา
นิกายเถรวาท

กลุ่มที่ 3 ศรีจนาศะ/จารีกบ่ออีกา/ถวายเป็นของแก่พระสงฆ์

กลุ่มที่ 4 แถบที่ราบสูงโคราช/พระนอนวัดธรรมจักรเสมาราม
/ธรรมจักรศิลา

กิจกรรมข้อตกลงและขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม

2. ให้นักเรียนกลุ่มละ 10 นาที ในการนำคำศัพท์ที่กลุ่มของตนได้รับมาเรียบเรียงให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์ โดยต้องมีคำศัพท์ทั้ง 3 คำ อยู่ในประโยคนั้น

คำถาม

จากการศึกษาเกี่ยวกับรัฐโคตรบูรณ์และ
รัฐศรีjanaศะ รัฐดังกล่าวมีความสำคัญอย่างไร
ต่อพัฒนาการของไทยในปัจจุบัน ในด้านสังคม
และวัฒนธรรม

คำตอบ

แสดงให้เห็นถึงความเป็นมาที่ยาวนานของดินแดนแถบนี้ มีการสร้างสรรค์มรดกทางวัฒนธรรมที่หลงเหลือไว้ทั้ง โบราณสถาน โบราณวัตถุ เช่น พระธาตุพนม ธรรมจักรศิลา พระนอนวัดธรรมจักรเสมาราม และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรือง และการมีเอกลักษณ์ เฉพาะตัวของมรดกทางวัฒนธรรมของรัฐโบราณในดินแดนไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตามรอยรัฐโบราณ

รัฐหริภุญชัย
รัฐล้านนา
รัฐโยนกเชียงแสน

รัฐโคตรบูรณ์
รัฐศรีจนาศะ

รัฐละโว้
รัฐทวารวดี

รัฐตามพรลิงค์
รัฐศรีวิชัย

เทคนิคการจำรัฐโบราณในดินแดนไทย

หะ - หริภุญชัย

นา - ล้านนา

โย - โยนกเชียงใหม่

โล้ - ละโว้

ดี - ทวารวดี

ตาม - ตามพราลิงค์

ชัย - ศรีวิชัย

โคตร - โคตรบูรณ์

ศรี - ศรีจนาศะ

บทเรียนครั้งต่อไป

หลักฐานในการศึกษา
ประวัติศาสตร์ สมัยสุโขทัย

สิ่งที่ต้องเตรียม

บัตรภาพ เกี่ยวกับหลักฐาน
ที่ใช้ในการศึกษา
ประวัติศาสตร์สุโขทัย

ดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th